

**СХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ
РІШЕННЯ**

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО
ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

19.07.2022 № 70/17-р/к

Справа № 1/02-73-20

м. Київ

Про закриття провадження у справі

Адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи № 1/02-73-20 про порушення КОМУНАЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ «ВОДОГРАЙ» БЕСАРАБІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ (наразі – КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ВОДОГРАЙ ПЛЮС») (надалі – КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС») законодавства про захист економічної конкуренції та подання Першого відділу досліджень та розслідувань Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 17.02.2022 № 70-03/68-П,

ВСТАНОВИЛА:

В ході здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, на підставі подання Першого відділу досліджень і розслідувань Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 01.06.2020 № 171 про початок розгляду справи за ознаками вчинення КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, адміністративною колегією територіального відділення прийнято розпорядження від 16.06.2020 № 70/78 - рп/к про початок розгляду справи № 1/02-73-20 (надалі - Справа).

В ході розгляду Справи встановлено наступне.

КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» є юридичною особою, засноване [REDACTED]

Згідно зі статутом КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» має відокремлене майно, самотійний баланс, рахунки в установах банків, печатку із своїм найменуванням та ідентифікаційним кодом, штампи, бланки зі своїм найменуванням.

За інформацією з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (надалі - ЄДР), основним видом діяльності [REDACTED]

У розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно з статтею 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сфері, зокрема, централізованого водопостачання.

КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» здійснює надання послуг з централізованого водопостачання.

Отже, КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» у розумінні статті 1 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природних монополій.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (надалі - Методика), встановлено наступне.

Об'єктами аналізу є:

- послуги з централізованого водопостачання;
- КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» - суб'єкт господарювання, який надає послуги з централізованого водопостачання.

Споживачами послуг є фізичні та юридичні особи, які отримують або мають намір отримати послуги з централізованого водопостачання.

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Абзацом двадцять п'ятим статті 1 Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» визначено, що централізоване питне водопостачання - господарська діяльність із забезпечення споживачів питною

водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води.

Згідно з пунктом 1 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (діяли до 01.05.2022) (надалі - Правила № 630), Правила № 630 регулюють відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг, і фізичною та юридичною особою, яка отримує або має намір отримувати послуги з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

Відповідно до пункту 2 Правил № 630:

- централізоване постачання холодної та гарячої води - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у холодній та гарячій воді, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем холодного та гарячого водопостачання.

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Централізоване водопостачання є послугою, яка не має замінників. Внаслідок технологічних особливостей централізованого водопостачання конкуренція на зазначеному ринку відсутня.

Послуги з централізованого водопостачання в розумінні абзацу чотирнадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є товаром.

Таким чином, товарними межами ринку є послуги з централізованого водопостачання.

Відповідно до вимог Методики територіальні (географічні) межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.

КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» листом від 20.04.2021 №13 (вх. від 22.04.2021 №2082) (надалі - Лист) зазначило, що надає послуги з централізованого водопостачання на території сіл Бесарабівка та Коханівка Кегичівського (наразі - Красноградський район) району Харківської області.

Отже, територіальними (географічними) межами ринку послуг з централізованого водопостачання є територія сіл Бесарабівка та Коханівка Красноградського району Харківської області, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС».

Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між

продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок із сталою структурою.

Часовими межами ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення визначено період: 2017 - 2021 роки.

Враховуючи викладене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» протягом 2017 - 2021 років мало ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з централізованого водопостачання в межах території сіл Бесарабівка та Коханівка Красноградського району Харківської області, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС».

Пунктом 2 частини першої статті 5 Закону України «Про житловокомунальні послуги» визначено, що послуга з централізованого водопостачання є комунальною послугою.

Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про житловокомунальні послуги» надання житлово-комунальних здійснюється виключно на договірних засадах.

Згідно з частиною другою статті 12 Закону України «Про житловокомунальні послуги» договори про надання житлово-комунальних послуг укладаються відповідно до типових або примірних договорів, затверджених Кабінетом Міністрів України або іншими уповноваженими законом державними органами відповідно до закону. Такі договори можуть затверджуватися окремо для різних моделей організації договірних відносин (індивідуальний договір та колективний договір про надання комунальних послуг) та для різних категорій споживачів (індивідуальний споживач, колективний споживач).

За інформацією Бесарабівської сільської ради, наданою листом від 15.05.2020 № 02-19/344 (вх. від 19.05.2020 № 2559), форма договору між постачальником і споживачем на відпуск води з комунальної водомережі погоджена пунктом 3 рішення Бесарабівської сільської ради від 18.10.2016 № 22 «Про погодження Кп «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» калькуляції на водопостачання».

КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» на вимогу територіального відділення листом від 20.04.2020 № 13 (вх. від 22.04.2020 № 2082) надало 10 копій чинних договорів про надання послуг з централізованого водопостачання, що мають назву «Договір між постачальником і споживачем на відпуск води з комунальної водомережі» (надалі - Договір між постачальником і споживачем на відпуск води з комунальної водомережі), а саме Договір від 24.11.2017 № 114, Договір від 22.11.2016 № 47, Договір від 22.11.2016 № 23, Договір від 22.11.2016 № 32, Договір від 22.11.2016 № 50, Договір від 22.11.2016 № 48, Договір від 22.11.2016 № 52, Договір від 22.11.2016 № 53, Договір від 22.11.2016 № 40, Договір від 22.11.2016 № 38.

Аналізом вказаних договорів встановлено, що вони містять пункти, які суперечать чинному законодавству.

Так, пунктом 3 розділу «Права та обов'язки постачальника» Договору між постачальником і споживачем на відпуск води з комунальної водомережі передбачено: «Постачальник має право в разі заборгованості споживача за надані послуги за Їй місяць нараховувати пеню в розмірі 1 % за кожен прострочений день, а 2 місяці відключати від водомережі».

Проте, відповідно до частини першої статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» у разі несвоєчасного здійснення платежів за житлово-комунальні послуги споживач зобов'язаний сплатити пеню в розмірі, встановленому в договорі, але не вище 0,01 відсотка суми боргу за кожен день прострочення.

Таким чином, КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» встановлює в договорах завищений розмір пені у разі несвоєчасного здійснення платежів за послуги з централізованого водопостачання (1 відсоток за кожен день прострочення), при тому, що чинним законодавством встановлений максимальний розмір (0,01 відсотка суми боргу за кожен день прострочення).

Також, абзацом другим пункту 1 розділу «Права та обов'язки споживача» Договору між постачальником і споживачем на відпуск води з комунальної водомережі передбачено: «Споживачі, які не мають прибору обліку, сплачують за надані послуги за подвійним лімітом відповідно нормам:

- населення, 160 літрів на добу
- КРС, 115 літрів на добу
- телята до 6 міс, 22 літри на добу
- свині, 75 літрів на добу
- птиця, 1 літр на добу.

Чисельність населення і кількість худоби записується зі слів споживача. За виявлення недостовірності даних, вказаних в пункті 1, проводиться відключення від мережі водопостачання. Повторне підключення 100 грн.» (мова оригіналу).

Проте, частиною четвертою статті 26 Закону України «Про житловокомунальні послуги» визначено, що виконавець комунальної послуги (крім послуг з постачання та розподілу електричної енергії та природного газу) має право обмежити (припинити) надання відповідної комунальної послуги її споживачу незалежно від обраної моделі організації договірних відносин у разі непогашення в повному обсязі заборгованості за спожиті комунальні послуги протягом 30 днів з дня отримання споживачем попередження від виконавця. Таке попередження надсилається споживачу не раніше наступного робочого дня після спливу граничного строку оплати комунальної послуги, визначеного законодавством та/або договором про надання відповідної комунальної послуги.

Таким чином, КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» встановлює власну умову обмеження (припинення) надання послуги з централізованого водопостачання у вигляді відключення від систем централізованого водопостачання при наданні недостовірних даних про чисельність населення та кількість худоби, при тому, що чинним законодавством передбачено обмеження (припинення) надання послуги з централізованого водопостачання лише у разі непогашення в повному обсязі заборгованості за спожиті комунальні послуги.

Також пунктом 3 розділу «Права та обов'язки споживача» Договору між постачальником і споживачем на відпуск води з комунальної водомережі передбачено: «Використання питної води безпосередньо із водомережі для поливу присадибних ділянок забороняється. За порушення вимог чинного законодавства передбачене 0 відключення від водомережі. Повторне підключення - 300 грн.» (мова оригіналу).

Проте, як було зазначено вище, частиною четвертою статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачено обмеження (припинення) надання послуги з централізованого водопостачання лише у разі непогашення в повному обсязі заборгованості за спожиті комунальні послуги, а отже, КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» встановлює власну умову надання послуги з централізованого водопостачання у вигляді відключення від систем централізованого водопостачання за використання питної води безпосередньо із водомережі для поливу присадибних ділянок, що не передбачено чинним законодавством.

Отже, дії КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» щодо:

- завищення розміру пені у разі несвоєчасного здійснення платежів за послуги з централізованого водопостачання;
- відключення від систем централізованого водопостачання при наданні недостовірних даних про чисельність населення та кількість худоби з повторним платним підключенням (100 грн.);
- відключення від систем централізованого водопостачання за використання питної води безпосередньо із водомережі для поливу присадибних ділянок з повторним платним підключенням (300 грн.)

можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, оскільки це призводить до завищення вартості послуг з централізованого водопостачання в цілому.

Такі дії КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» були б неможливі за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання, адже в такому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома виконавцями, і у разі ущемлення їх інтересів могли б обрати іншого виконавця таких послуг.

За відсутності конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Дії КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС», які полягають у встановленні в договорах умов щодо:

- завищення розміру пені у разі несвоєчасного здійснення платежів за послуги з централізованого водопостачання;
- відключення від систем централізованого водопостачання при наданні недостовірних даних про чисельність населення та кількість худоби з повторним платним підключенням;
- відключення від систем централізованого водопостачання за використання питної води безпосередньо із водомережі для поливу присадибних ділянок з повторним платним підключенням,

стали можливими через відсутність ефективного функціонування ринкового механізму із значною конкуренцією на ринку послуг з централізованого водопостачання.

В той час, коли КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» є єдиним надавачем послуг з централізованого водопостачання, стосунків з яким неможливо уникнути, його експлуатуюча поведінка завдає шкоду інтересам споживачів, слабка позиція яких використовується на власну користь через відсутність альтернативних джерел отримання послуг з централізованого водопостачання.

В ході розгляду справи КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» листом від 07.09.2021 № 54 повідомило, що зміни до форми договору між постачальником і споживачем на відпуск води з комунальної водомережі не вносились.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Враховуючи наведене, дії КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС», які полягають у:

- завищенні розміру пені у разі несвоєчасного здійснення платежів за послуги з централізованого водопостачання;
- відключенні від систем централізованого водопостачання при наданні недостовірних даних про чисельність населення та кількість худоби з повторним платним підключенням;
- відключенні від систем централізованого водопостачання за використання питної води безпосередньо із водомережі для поливу присадибних ділянок з повторним платним підключенням, містять ознаки

порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання.

Адміністративною колегією Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» надано рекомендації від 13.10.2021 № 70/25-рк/к щодо припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, а також усунення причин виникнення цього порушення та умов, що йому сприяють (надалі - Рекомендації).

На виконання Рекомендацій КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» листом від 20.12.2021 № 38 (вх. від 10.01.2022 № 95) повідомило про укладання з 1 грудня 2021 року нових договорів з індивідуальними споживачами про надання послуг з централізованого водопостачання, які відповідають Типовому договору з індивідуальним споживачем про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (без обслуговування внутрішньобудинкових систем), затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 5 липня 2019 р. № 690.

На підтвердження цього КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» листом від 20.12.2021 № 38 (вх. від 10.01.2022 № 95) надало копію договору з індивідуальним споживачем про надання послуг з централізованого водопостачання. Аналізом договору встановлено, що він укладений з 01.12.2021 та не містить вищенаведених положень, які суперечать діючому законодавству.

Крім того, КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» листом від 20.12.2021 № 88 (вх. від 10.01.2022 № 95) повідомило, що «в зв'язку з переїздом Комунального підприємства «Водограй» Бесарабівської сільської ради в Комунальне підприємство «Водограй плюс» договора між постачальником та споживачем втратили чинність.» (мова оригіналу).

Таким чином, Рекомендації КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» виконані.

За таких умов, враховуючи, що у Відділення відсутня інформація, яка б свідчила, що дії КП «ВОДОГРАЙ ПЛЮС» щодо встановлення в договорах умов, завищення розміру пені у разі несвоєчасного здійснення платежів за послуги з централізованого водопостачання та встановленню власних умов обмеження (припинення) надання послуги з централізованого водопостачання, призвели до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, чи завдали значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, відповідно до статті 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції» розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції підлягає закриттю без прийняття рішення по суті.

Враховуючи наведене, керуючись статтею 7, 14 Закону України "Про Антимонопольний комітет України", статтями 48 та 49 Закону України "Про захист економічної конкуренції", пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482 та пунктом 36 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Закрити провадження у справі № 1/02-73-20.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України у двомісячний строк з дня одержання може бути оскаржене до господарського суду.

Голова колегії

Юрій ГЛАДИК